

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravlništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Ali smemo upati?

Dopis z dežele.

Danes že lahko govorimo o pravi mrzlici, ki se je lotila človeštva pri iskanju zdravila za gospodarsko stisko. Če se torej še eden uvrsti med gospodarske »zdravnike«, že ne bo tolike škode. Naj že bo človek prijatelj ali nasprotnik inflacije (preplave s papirnati bankovci), priznati se mora, da se pristaši vsaj delne inflacije po nekaterih državah množijo. Ne čudi se temu nikdo, kdor čuti težke udarce, ki padajo posebno na kmetijski stan v časih, ko so kmetijski pridelki izgubili skoraj vsako vrednost in so posebno živino-rejci izpostavljeni naravnost krutemu zasmehu od strani mesarjev, ravnotako kakor vinogradniki preziranju od strani gostilničarjev. Najnovejši dogodki v Ameriki pa so krepko podprli prepričanje tistih, ki si od inflacije obetajo izhod iz neznosne denarne stiske. Sicer je brez dvoma padanje valute v raznih državah povzročilo dovolj strahu, a če so v Ameriki v teku 14 dni stvar uredili na dovoljen način, bi se brez dvoma na neki način dalo doseči vsaj nekaj olajšanja tudi pri nas. Nočem pa trditi, da se en in isti recept lahko s pridom porablja pri različnih bolnikih, ki pravijo, da imajo isto bolezen. V prepričanju, da sedanji težki dnevi niso prišli nad človeštvo danes prvič, ampak so se brez dvoma v presledkih bili pojavljali v eni ali drugi obliki že tudi v prejšnjih časih, sem listal po zgodovini za podobnimi pojavi, da vidim, kako so celili narodi nekdanje svoje gospodarske rane. Rekel sem si tudi: najboljšo bo, če greš v stare čase zgodovine, ko so živeli resnični modrijani, danes ...

Vzгляд stare Grške.

Zdi se mi, da sem imel srečo. Vzel sem v roke grško zgodovino in poiskal dobo, ko je v Atenah prevladoval vpliv Solonov. Pred dobrimi 2500 leti so bili za kmete in deloma tudi za meščane ali recimo obrtnike slabi časi v tej državi. Zadolženi so bili do vrh glave in tozadevne postavle so bile na moč stroge. Upniki — bogati graščaki-kapitalisti — so smeli dolžnike zaslužniti, celo prodati jih kot sužnje v tuje dežele. Bog ve, ali bo le treba danes svetu dolgo čakati, do doživi podobne razmere! Je pač to stara igra: med kapitalom in delom je neprestana vojna. Kapital žre in žre in tisti, ki s svojim delom kapital redijo, ne storijo nikdar dovolj, da bi bil kapital sit. V

starih časih so redili kapital sužnji, v srednjem veku tlačani, danes ga redi delovno ljudstvo. Ime se spreminja, a bistvo ostaja isto. Pa pojdimo nazaj v Atene!

Po zmagoviti desetletni vojski l. 584 pred Kr., v kateri se je Solon kot poveljnik posebno odlikoval, so Atenci izročili Solonu vrhovno oblast prvega arhonta. Arhonti — 9 po številu — so bili od ljudstva izvoljeni najvišji državni oblastniki: ministrstvo ali vlada. Ob enem je bil sprejet pooblastilni zakon, ki je vseboval naročilo, naj Solon po svoji uvidevnosti preuredi državo, kakor pač sam smatra za najboljšo.

Solon je prijel stvar pri pravem koncu.

Najprej je priskočil na pomoč kmetom in obrtnikom s tem, da je ukinil neznosne postavle o dolžnikih. Dolžniki-sužnji so dobili svojo prostost nazaj; prodane dolžnike je država na svoje stroške odkupila in jim darovala prostost. Valuto je preuredil tako, da je dal srebrni denar preliti in so bili novi srebrnjaki lažji za več nego četrtino prejšnje teže, a vrednost je ostala stara. Vsa razlika je znašala 27 odstotkov, to je: iz 73 starih srebrnjakov si dobil 100 novih. Če je bil torej kdo dolžen 100 starih srebrnjakov, je poravnal svoj dolg s 100 novimi ali 73 starimi. Imel je dobička 27 srebrnjakov. Imenovala se je ta reč »sejzachteja« — olajšanje, znižanje. Najmanjši posestniki

so bili celo več let davka prosti, kakor so bili oproščeni tudi vojaščine.

Danes baš narobe.

Menda ni treba povdarjati posebej, da je Solon s tem težko stanje kmetijstva in obrtništva na mah olajšal; pomagal je kmetu in obrtniku na noge, in s tem državo močno podprl. Kaj ko bi se v današnji krizi merodajni krogi sveta spomnili na Solonove postavle in začeli krizo zdraviti v koreninah, ne pa v vrhovih. Pomagajte pred vsem najštevilnejšemu stanu in pomagano bo vsem stanovom! Na žalost pa vidimo, da se hoče ponekod najprej pomagati kapitalu, češ, če bodo šli industrijski izdelki v denar, se bo zajezila brezposelna povodenj. Ko bi nam le kdo povedal, kako naj ljudje brez denarja in brez kredita kupujejo industrijske izdelke?! Pri pravem koncu je torej treba prijeti celo zadevo, kakor jo je prijel Solon. Zaščitil je kmetijski stan s tem, da mu je pripomogel do denarja, ne pa da bi mu zaprl vse vire dohodkov. To pa, kar dandanes imenujejo v raznih državah »zaščito«, ni v korist kmetijskega stanu, ampak služi bolj počasnemu a neizbežnemu umiranju zadolženega kmetijstva. Ne bo pa prav, če bi hoteli zdravilo za vse popolnoma enako. Dajte torej kmetickemu stanu povsod možnost, da pove sam svoje težnje in želje. Vsi drugi stanovi imajo to možnost in jo dobro izkoriščajo, kmeticko ljudstvo, ki je najštevilnejše, stoka pod strašno težo, ne da bi moglo povedati, kaj in kje ga boli. Ne odlašajte, kazalci ure hitijo na številko 12!

S.

O paktu (pogodbi) štirih evropskih velesil: Anglije, Francije, Nemčije in Italije govori ter piše v zadnjem času celi svet. Kaj da pravzaprav vsebuje ta pogodba, razveš z zastopnikov omenjenih velesil še nikdo prav ne zna. Vse, kar se je doslej pisalo na dolgo in široko o paktu štirih, so same časni-karske domneve. Pogodba baje izključuje spremembo mirovnihih pogodb, zagurava mir v Evropi za najmanj 10 let, bo uravnavala tudi razorožitev evropskih velesil in vplivala na politiko manjših držav. S pogodbo se bomo natančneje bavili, ko bo znana njena vsebina.

Posvetovanja zunanjih ministrov.

Male antante, ki so se vršila v minulnem tednu v Pragi, so zaključena. Ob tej priliki je došlo med zastopniki držav Male antante do organizacije skupnega gospodarskega sveta, ki bo sestavljen iz treh odborov iz Čehoslovaške, Jugoslavije in Romunije. Vsak odbor bo imel po 5 delegatov. V vsak odbor bodo poklicali zadostno število strokovnjakov. Delegati se bodo imenovali za nastopna področja: za splošno trgovinsko politiko, za kmetijska vprašanja, industrijska vprašanja, finančna vprašanja, vprašanja kredita in centralnih emisijskih bank ter prometnega vprašanja. Ti trije odbori se bodo sestajali redno najmanj štirikrat na leto, vsakokrat v enem izmed glavnih mest držav Male zveze. Sklepal pa bo stalni svet v svrhu tesnejšega gospodarskega sodelovanja držav Male

antante. V očigled paktu štirih velesil je izrekla Mala antanta odločno proti vsaki spremembi mirovnih pogodb. Prihodnja konferenca zunanjih ministrov držav Male antante se bo vršila meseca maja 1934 v Bukarešti.

Francoski proračun za leto 1933 je bil sprejet v sredini preteklega tedna. Izdatki znašajo 49.270.710.242 frankov, dohodki pa 45.645.851.502 frankov, torej je primanjkljaja 3.624.858.740 frankov. Predsednik vlade je stavil vprašanje zaupnice, ki mu jo je poslanska zbornica izglasovala s 359 glasovi proti 203, senat pa s 167 glasovi proti 121.

Iz Hitlerjeve Nemčije. Guverner nemške Reichsbanke (narodne banke) dr. Schacht je izjavil, da znaša kritje te banke le 8%. Če se bo stvar še dalje tako razvijala, je trdil dr. Schacht, bo

kritje padlo na ničlo, kar bo pomenilo mnogo večji denarni polom kot leta 1923. V mednarodnih finančnih krogih so prepričani, da ukrepi, ki bi jih bilo treba storiti, da se obvaruje nemška državna banka pred polomom, niso le finančnega in gospodarskega značaja, marveč predvsem političnega. — Hitler je koncem maja vtaknil pod ključ svojega največjega nasprotnika v osebi bivšega državnega kancelarja in vojnega ministra generala Schleicherja, ki je prepeljan v trdnjavo Küstrin. Iz narodno-socialističnih krogov poročajo, da je general Schleicher že v januarju, ko je bil Hitler imenovan za drž. kancelarja, pripravljaval veliki vojaški prevrat. V tej zadevi je policija zbrala toliko gradiva, da je morala nujno aretirati generala Schleicherja.

Krščanstvo hitlerjevcev. O bogoskrunskem dejanju hitlerjevcev v Linzu, kjer so na Kat. tiskov. domu Kristusa na križu obesili na hitlerjevski kljukasti križ, smo poročali v našem našem listu 26. aprila t. l. Linški škof je izdal zoper ta bogokletni čin javen protest, v katerem ugotavlja, da zadeva hitlerjevsko vodstvo moralna sokrivda na tem bogokletju. Pretekli mesec — 9. maja — je narodno-socialistični list v Salzburgu objavil članek, v katerem se zaganja v Vatikan in katoliško Cerkev. Vatikan imenuje nevarnost za Nemčijo. »Nemec«, tako piše ta list dobesedno, »ne more verjeti, da bi bila s tem tisočletnim prasovražnikom viteška sprava mogoča.« Salzburgski nadškof je proti takšni protikatoliški govornosti javno protestiral ter izrazil svoje obžalovanje, da se je to zgodilo v njegovi škofiji. Na dan Kristusovega vnebohoda je glasilo koroških krščanskih socialcev prineslo poročilo o oskranitvi Marijine kapele v Bistrici na Koroškem. Tamkaj so hitlerjevci na steno naslikali kljukaste križe z napisom: »Hitler — Zveličar.« Taki in slični slučaji, ki se vedno bolj množijo, dokazujejo, kakšen duh vlada v narodno-socialistični stranki, kateri je nemška rasa pravcato in edino božanstvo. Jasno je, da je tako mišljenje neskladno s katolicizmom. Zato se narodno-socialistični mogotci po raznih krajih oblačajo proti katoliškim manifestacijam v javnosti ter jih preprečujejo. Zadnje dni v maju je hotela »Ljudska zveza za katoliško Nemčijo« prirediti v glavnem mestu katoliške Bavarske v Münchnu, javno katoliško manifestacijo, na kateri bi naj nastopil kot govornik tudi znani jezuit Muckermann. Policija pa je prireditel prepovedala. Vedno česče se tudi pojavlja po narodno-socialističnih listih zahteva, naj vlada razpusti centum, ki je politična organizacija nemških katoličanov. Protikatoliške težnje sedanje hitlerjevske vlade v Nemčiji dokazuje tudi njen ukrep, da je treba za vsako potovanje iz Nemčije v Avstrijo plačati takso 1000 mark = 18.000 dinarjev. S tem so hoteli hit-

lerjevci zadeti letošnji katoliški shod na Dunaju, ki je nameravan ne kot avstrijski, marveč kot splošni nemški katoliški shod. Za ta shod so na Dunaju pričakovali prihod več desetstisoč udeležencev iz nemške države. S to visoko pristojbino za pot iz Nemčije v Avstrijo pa hočejo hitlerjevski vlastodržci preprečiti udeležbo katoličanov iz Nemčije na katoliškem shodu na Dunaju.

V Španiji je Azanova vlada še vedno na krmilu ter se na vso moč trudi izvesti svoje protikrščanske nakane in načrte. Ustavotvorna skupščina je, kakor je naš list že poročal, z 1 glasom večine sprejela zakon, ki prepoveduje redovnikom pouk v šolah. Da ta zakon stopi v veljavo, je potreben podpis predsednika španske republike Alcala Zamora. Ta pa se obotavlja podpisati zakon. Pri tem ga vodi zasebni nagib, ker je Alcala Zamora prepričan in dober katoličan. Opira pa se tudi na državno-finančne razloge. Doslej so oskrbovali redovniki na Španskem veliko zasebnih šol. Sam prosvetni minister je v parlamentu priznal, da zahaja v katoliške šole 350.000 učencev. Svobodomiselni prosvetni minister ni dober računar. Vodilni katoliški list »El Debate« mu je s številkami dokazal, da obiskuje redovniške šole še enkrat toliko učencev, namreč točno 699.837. Kje bo španska republika, ki se bori s finančnimi težavami ter komaj vzdržuje državni proračun v ravnovesju, dobila sredstva, da za tako veliko število učencev ustanovi šole ter plača učitelje? O tej stvari ne razmišlja veliko svobodomiselni ministrski predsednik Azana, razmišlja pa predsednik države Zamora. Katoliški politiki in katoliški časniki porabljajo Zamorovo obotavljanje ter razvijajo v javnosti veliko akcijo v tem pravcu, da se zakon o redovniških šolah vrne parlamentu, in sicer naj se predloži parlamentu, ki bo izšel iz novih volitev. V tem parlamentu sedanja vlada sigurno ne bo več imela večine. — Svobodomislec v Španiji se kažejo junake, dokler so zdravi in krepki. Tak junak je župan v nekem predmestju Barcelone. Predložili so mu v podpis akt, ki se je končal po starem španskem načinu: »Bog vas ohrani še mnogo let!« Gospod župan pa so vzeli rdeči svinčnik v svoje močne roke ter ogorčeno prečrtali to

krščansko željo. V svojem svobodoumju ne potrebujejo božjega varstva. V smrtni nevarnosti pa tudi mnogoteri španski svobodomislec drugače ravna. Primer za to je guverner v Vizcaji (v severni Španiji v biscajskem morskem zalivu), ki je slovel po svojem proticerkvenem duhu in delu. Med vožnjo v Madrid se je njegov avto zaletel v drevo. Guverner je bil tako težko ranjen, da je bilo njegovo življenje v veliki nevarnosti. V tem položaju je poklical katoliškega duhovnika, se skesano spovedal in prejel tudi druga verska tolažila. Protikrščanska in proticerkvena svobodomiselnost ni lestvica, ki vodi do nebes. To dejansko izpričuje ta svobodomiselni španski guverner.

Za versko vzgojo. V Braziliji v južni Ameriki hočejo imeti novo ustavo, ki bi ustrezala vsem najmodernejšim zahtevam, ki se stavijo ustavi kakšne države. Predsednik brazilijanske države Vargas je preverjen, da ni dobra takšna ustava, ki se vsili od zgoraj, marveč takšna, ki se ustvari s sodelovanjem ljudstva, vseh stanov in slojev. Zato se je obrnil do najširjih krogov brazilijanskega ljudstva. Naravno je, da je vprašal za svet tudi učenjake. Zbor učenjakov, povečini profesorjev, je izdelal načrt ustave ter ga poslal od predsednika v to svrhu imenovani komisiji. V tem načrtu se brazilijanski učenjaki zavzemajo za versko vzgojo mladine. Med razlogi, ki jih navajajo za to svojo zahtevo, poudarjajo dejstvo, da je verouk vpeljan v javnih šolah skoro vseh velikih kulturnih narodov. Kjer so verouk vrgli iz državnih šol in iz mladinske vzgoje, je ta žalosten pojav utemeljen v propadajoči kulturi dotičnega naroda ter hkrati pospešuje propad kulture med ljudstvom. Svoboda vesti je bistveno znamenje kulturnega naroda; kjer ni svobode vesti, tam vobče ni svobode in kjer ni svobode, ni napredka. Najboljši izraz svobode vesti pa je verski pouk in verska vzgoja v šolah. Zato se mora obvezni verouk vpeljati v vseh javnih šolah v Braziliji. Kar se pa tiče zasebnih verskih šol, jih mora država podpirati. Tako se najboljše uporablja davčni denar, ki ga ljudstvo plačuje državi. Ljudstvo je verno ter ima sveto pravico do verske vzgoje otrok. To je uvaževanja vredna beseda brazilijanskih učenjakov.

Organisti!

S 1. julijem 1933 stopi v veljavo slovenski obrednik. Ta se tudi vas tiče, posebno pri pogrebi. Zato si pravčasno oskrbite »Pogrebne obrede« s slovenskim besedilom. Samoprodaja za lavantinsko škofijo je v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Cena knjigi je 25 D. za poštino 2 Din, skupno 27 Din. Pri naročilu pošljite denar naprej, ker je povzetje drago. Priporoča se:

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.